

Asia Multimedian lainaaminen
Hakija S ry.
Annettu 28.9.2001

Lausuntopyyntö

S ry. (jäljempänä hakija) on 15.1.2001 saapuneella kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa multimedian lainaamisesta. Lausuntopyyntö koskee CD-ROM - tuotteita Talvisota - 60 vuotta kunniamme päivistä ja Suomen linnut CD-Facta sekä Playcard-pelejä Spooky ja Dragon.

Hakija kysyy, edellyttääkö lausuntopyynnössä tarkoitettujen tallenteiden lainaaminen tekijänoikeuslain 19 §:n 3 momentin nojalla tekijän tai tekijänoikeuden haltijan suostumusta ja jos, niin millä perusteella.

Lausuntopyynnön taustaa

Hakija on itsenäisten audiovisuaalisen alan tuottajien muodostama järjestö, joka edustaa kattavasti alan tuottajia. Kaikki lausuntopyynnön kohteina olevien tallenteiden tuottajayritykset ovat hakijan jäseniä.

Lausuntopyynnön mukaan markkinoilla on nykyisin hyvin erilaisia multimediamiä luokiteltavia tuotteita. Ne ovat yleensä CD-ROM -formaattilla, mutta ne voivat olla muusakin tallennemuodossa. Tällaisia multimediatuotteita voitaneen yleensä pitää niin sanottuina yhteenliitettynä teoksina. Ne koostuvat useista tekijänoikeudella suojatuista eri teoslajien teoksista ja suoritteista. Ne voivat sisältää ainakin elokuvateoksia, kuvataiteen teoksia, valokuvia ja musiikkiteoksia, minkä lisäksi niitä kaikkia ohjaa tietokoneohjelma.

Tekijänoikeuslain 19 §:n 1 momentin mukaan teoksen levitysoikeudet raukeavat, kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu. Poikkeuksen muodostaa lainkohdan 2 momentin mukaan teoksen kappaleen saattaminen yleisön saataviin vuokraamalla sekä 3 momentin mukaan elokuvateoksen ja tietokoneella luettavissa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattaminen yleisön saataviin lainaamalla. Näiden osalta levitysoikeuden raukeamista ei siis tapahdu.

Hakijan käsityksen mukaan kaikki lausuntopyynnössä tarkoitettut tallenteet - samoin kuin vastaavat tallenteet yleensäkin - sisältävät tekijänoikeuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettua tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman. Ilman täl-

laista ohjelmaa multimediatallenne ei toimisi. Lisäksi ainakin Talvisota-tallenteella on lausuntopyynnön mukaan useita elokuvateoksina pidettäviä teoksia tai niiden osia. Jossain määrin epäselvää on, voidaanko Playcard-pelejä pitää elokuvateoksina. Kyseisten tietokonepelien kokonaiskesto on joka tapauksessa pelaajasta riippuen viidestä minuutista jopa neljään tuntiin.

Sillä seikalla, sisältääkö jokin lausuntopyynnössä tarkoitettuista tallenteista elokuvateoksen tai osia sellaisesta, on lausuntopyynnön mukaan merkitystä monessakin suhteessa. Kannanotto voi vaikuttaa levitysoikeuden raukeamiseen (tekijänoikeuslain 19 §), julkista esittämistä koskevaan oikeuteen (tekijänoikeuslain 21 §), vuokrauksesta johtuvaan korvausoikeuteen (tekijänoikeuslain 29 a §), elokuvaamista koskevan sopimuksen tulkintaan (tekijänoikeuslain 39 §), tekijänoikeussuojan voimassaoloon (tekijänoikeuslain 43 §) ja tuottajan lähioikeuteen (tekijänoikeuslain 46 a §).

Jos tallenteiden katsotaan sisältävän tietokoneohjelmia, sillä on lausuntopyynnön mukaan vaikutusta paitsi lausuntopyynnön erityisenä kohteena olevaan levitysoikeuden raukeamiseen (tekijänoikeuslain 19 §), myös yksityistä kopiointia koskevaan oikeuteen (tekijänoikeuslain 12 §) ja oikeuksien siirtymistä koskevan sopimuksen tulkintaan (tekijänoikeuslain 40 b §).

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto toteaa aluksi, että hakijan nimeämät henkilöt ovat esitelleet lausuntopyynnössä tarkoitettujen tallenteiden sisältöä ja toimintaa tekijänoikeusneuvoston kokouksessa 16.8.2001.

Lausuntopyynnössä tarkoitettut tallenteet

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että sen käsityksen mukaan lausuntopyynnössä tarkoitettut tallenteet sisältävät seuraavia elementtejä: elokuvaa (uutisfilmejä), karttoja, valokuvia, muita kuvia (esim. piirroksia), tekstejä, musiikkia (sävelteoksia), tietokoneanimaatiota (liikkuvaa kuvaa), lehtiartikkeleita, lintujen ääniä, tietokoneohjelmia.

Lausunnon rajauksesta

Tekijänoikeusneuvosto toteaa myös, että koska hakijan lausuntopyyntö koskee varsinaista tekijänoikeutta, tekijänoikeuden lähioikeuksia ei - eräitä lähioikeuksia lukuun ottamatta - tässä lausunnossa enemmälti käsitellä.

Muutoin tekijänoikeusneuvosto esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta ja eräistä tekijänoikeuden lähioikeuksista

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. TekijäL 1 § sisältää esimerkkiluettelon tekijänoikeussuojaa saavista teostyypeistä. Suojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset sekä selittävät kirjalliset ja suulliset esitykset, sävellysteokset, elokuvateokset sekä valokuvateokset ja muut kuvataiteen teokset. TekijäL 1 §:n 2 momentin mukaan kirjallisena teoksena pidetään myös muun muassa karttaa sekä tietokoneohjelmaa.

Tietokoneohjelmaa on voitu pitää suojattavana teoksena jo ennen kuin siitä otettiin lailla 34/1991 säännös TekijäL 1 §:n 2 momenttiin. Valokuvia suojataan joko TekijäL 1 §:n nojalla taiteellisina teoksina tai TekijäL 49 a §:ssä säädetyn lähioikeuden nojalla.

Tekijänoikeussuojaa saadakseen kirjallisen tai taiteellisen tuotteen on ylitettävä niin sanottu teoskynnys, eli sen on oltava tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Itsenäisyys- ja omaperäisyysvaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Tekijänoikeus syntyy suoraan lain nojalla teoksen luoneelle fyysiselle henkilölle. TekijäL:n esitöissä on pohdittu myös sitä, ketä on pidettävä mahdollisesti tietokoneohjelman avulla aikaansaadun teoksen, kuten tietokonepelin, tekijänä. Tekijänoikeuskomitean mukaan tietokoneohjelman tekijää eli ohjelmoijaa voidaan pitää yhtenä ohjelman avulla luodun teoksen tekijöistä, jos hän on aikaansaanut sen luovan elementin, jota ilman lopputuloksena oleva teos ei täyttäisi tekijänoikeudellisen suojan edellytyksiä. (Tietotekniikka ja tekijänoikeus. Tekijänoikeuskomitean IV osamietintö, s. 64-)

TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, laissa säädetyn rajoituksen, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna. TekijäL 2 §:n 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

TekijäL 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti. Vain julkinen eli yleisölle tapahtuva lainaaminen kuuluu tekijän yksinoikeuden piiriin.

Vastaava säännös sisältyy vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla annetun EU-direktiivin (92/100/ETY, jäljempänä vuokraus- ja lainausoikeusdirektiivi) 2 artiklaan. Direktiivin 2 artiklan 1. kohdan mukaan yksinoikeus sallia tai kieltää vuokraus ja lainaus kuuluu (mm.) tekijälle tämän teoksen alkuperäiskappaleen ja kopioiden osalta sekä elokuvan ensimmäisen tallennuksen tuottajalle elokuvan alkuperäiskappaleen ja kopioiden osalta. Lainauksella tar-

koitetaan direktiivin 1 artiklan 3. kohdan mukaan saataville saattamista rajoitetuksi ajaksi ilman suoraa tai välillistä taloudellista tai kaupallista etua, kun se tapahtuu yleisölle avointen laitosten välityksellä.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. Säännöksen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla sekä teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

TekijäL 49 a §:n mukaan valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta, muuttamattomana tai muutettuna, valmistamalla siitä kappaleita sekä näyttämällä sitä julkisesti. TekijäL 49 a §:ssä tarkoitettuihin valokuviin sovelletaan vastaavasti, mitä TekijäL 2 §:n 2 momentissa ja 3 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Tekijä voi luovuttaa oikeutensa toiselle, myös oikeushenkilölle. Tekijänoikeuden siirtymisestä säädetään TekijäL:n 3 luvussa (27 § - 42 §). Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat lain 27 § - 29 §:ssä. Tekijä voi luovuttaa taloudelliset oikeutensa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi luopua vain laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettua teoksen käyttämistä varten.

Vastaava säännös sisältyy vuokraus- ja lainausoikeusdirektiivin 2 artiklan 4. kohtaan, jonka mukaan 2 artiklan 1. kohdassa tarkoitettut oikeudet voidaan siirtää tai luovuttaa taikka niihin voidaan antaa sopimukseen perustuva käyttöluupa.

Teos voidaan luoda useiden henkilöiden yhteistyönä. Tällainen useiden tekijöiden luovista panoksista muodostuva teos voi olla joko yhteisteos tai yhteenliitetty teos. Yhteisteoksesta säädetään TekijäL 6 §:ssä. Sen mukaan kahden tai useamman tekijän yhdessä luomaan teokseen, jossa tekijöiden osuudet eivät muodosta itsenäisiä teoksia, on tekijöillä tekijänoikeus yhteisesti. Kullakin heistä on kuitenkin valta vaatimusten esittämiseen oikeuden loukkauksen johdosta.

Yhteenliitetty teos on kyseessä silloin, kun tekijöiden panokset kokonaisuudesta ovat toisistaan erotettavissa. Tällöin kukin tekijöistä määrää muista riippumatta vain omasta osuudestaan. Esimerkkinä yhteenliitetystä teoksesta voidaan mainita kirja, jossa on sekä tekstiä että kuvitusta. Yhteenliitettyihin teoksiin ei sovelleta TekijäL 6 §:n yhteisteoksia koskevaa säännöstä.

Kokoomateoksista säädetään TekijäL 5 §:ssä. Säännöksen mukaan sillä, joka yhdistämällä teoksia tai teosten osia on aikaansaanut kirjallisen tai taiteellisen kokoomateoksen, on siihen tekijänoikeus, mutta hänen oikeutensa ei rajoita oikeutta ensiksi mainittuihin teoksiin. Vaikka kokoomateoksen tekijällä on oikeus omaan teokseensa, hänellä ei ole siten oikeutta määrätä siihen sisältyvien teosten tai teosten osien käytöstä kokoomateoksesta erillään.

TekijäL 49.1,2 §:ssä säädetään puolestaan tietokantojen erityissuojasta. Säännöksen mukaan sillä, joka on valmistanut tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, on yksinomainen oikeus

us määrätä työn koko sisällöstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin. TekijäL 49.4 §:n mukaan TekijäL 49 §:ssä tarkoitettuun työhön sovelletaan vastaavasti, mitä TekijäL 2 §:n 3 momentissa säädetään. Tietokanta, joka yltää teostasoon, voi saada tekijänoikeussuojaa TekijäL 1 §:n nojalla.

TekijäL 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta. Jos kyse TekijäL 6 §:ssä tarkoitettusta teoksesta eli yhteisteoksesta, tekijänoikeus on voimassa, kunnes viimeksi kuolleen tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta. Oikeus valokuvaan on TekijäL 49 a §:n mukaan voimassa, kunnes 50 vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona kuva valmistettiin. Tietokantojen suoja-aika on 15 vuotta työn valmistumisvuodesta, tai jos työ saatettiin yleisön saataviin ennen tämän ajanjakson päättymistä, 15 vuotta siitä vuodesta, jona työ ensimmäisen kerran saatettiin yleisön saataviin.

Elokuvateokset

Bernin sopimuksen 2 artiklan mukaan tekijänoikeussuojaa saavat kirjalliset ja taiteelliset teokset. Tämä ilmaisu käsittää muun muassa elokuvateokset, joihin rinnastetaan elokuvaamiseen verrattavalla tavalla ilmaistut teokset. Bernin sopimuksen selitysteoksen mukaan "elokuvaamiseen verrattavalla tavalla" ei viittaa niinkään teoksen valmistusmenetelmään, vaan lopputuloksena olevan teoksen muotoon, joka on analoginen elokuvan kanssa. Elokuvana suojaa saavan teoksen valmistusmenetelmän ei siten tarvitse olla elokuvaamisen kanssa analoginen. (Guide to the Bern Convention, WIPO 1978, s. 15)

Selitysteoksesta ilmenee, että elokuvan käsite on ymmärrettävä varsin laajasti. Se kattaa kaikki elokuvateokset ja elokuvaamiseen verrattavalla tavalla ilmaistut teokset riippumatta niiden tyypistä, pituudesta, valmistusmenetelmästä, käytetystä teknisestä prosessista, tarkoituksesta taikka tekijästä. (Guide to the Bern Convention, WIPO 1978, s. 15 - 16)

Elokuvateoksen käsitettä on pohdittu myös TekijäL:n esitöissä. Tekijänoikeuskomitea totesi V osamietinnössään, että tekijänoikeudellisessa mielessä elokuvateoksena pidetään liikkuvista kuvista tai liikkuvista kuvista ja äänestä muodostuvia teoksia sekä muita elokuvaamiseen rinnastettavalla tavalla ilmaistuja teoksia, jotka ylittävät tekijänoikeudellisen teoskynnyksen. Tämä määritelmä kattaa perinteisten filmille tallennettujen elokuvien lisäksi muun muassa televisiossa lähetetyt teokset, videotallenteille tallennetut teokset ja muut elokuvallisin keinoin valmistetut teokset. Tekijänoikeuskomitea ei mietinnössään täsmentänyt sitä, mitä elokuvallisin keinoin valmistetuilla teoksilla tarkoitetaan. (Komiteanmietintö 1990:31: Äänitteiden ja audiovisuaalisten teosten kopiointi ja levitys, s. 31)

Tekijänoikeuskomitean VI osamietinnössä todettiin edellisen lisäksi elokuvateoksista seuraavaa: "Välttämätöntä ei ole, että elokuvateoksen kuvat olisivat figuratiivisia tai että ne muodostaisivat peräkkäin esitettynä toisiinsa yhteydessä olevan kuvajakson. Koska useimmat videotaiteen teokset koostuvat liikkuvista kuvista, kuuluvat ne pääsääntöisesti elokuvateosten joukkoon. Rajatapauksissa videoteosten kuuluminen johonkin kategori-

aan on ratkaistava tapaus kerrallaan." (Komiteanmietintö 1991:33: Kuvataide ja tekijänoikeus, s. 55)

Vuokraus- ja lainausoikeusdirektiivissä tarkoitetaan "elokuvan" käsitteellä äänellä varustettua tai äänetöntä elokuvateosta taikka audiovisuaalista teosta tai liikkuvaa kuvaa (direktiivin 2 artiklan 1. kohta).

Elokuvan on TekijäL:n nojalla suojaa saadakseen oltava tekijänsä luovan ilmaisun omaperäinen tulos. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että tekijänoikeuden suojaaman elokuvateoksen käsite kattaa nykyään suurimman osan elokuvallisin menetelmin valmistetuista tallenteista, joiden ilmiäisy on edes jossain määrin omaperäinen. "Mitään ehdottoman selviä kriteereitä on mahdotonta asettaa ja kunkin teoksen sisältämä luova panos on tutkittava tapauskohtaisesti. Aiheen omintakeinen käsittely ja sisällön nivoutuminen yhtenäisen juonen ympärille riittää yleensä tekemään elokuvasta tekijänoikeudellisesti suojatun teoksen." (Marjut Salokannel, Häviävät elokuvan tekijät, Helsinki 1990, s. 21) Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että elokuvateoksesta ei voida puhua silloin, kun elokuva syntyy automaattisesti kameran kuvatessa esimerkiksi kaikki pankkisalissa käyvät asiakkaat. (Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 64)

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt elokuvateosten suojaa muun muassa lausunnoissaan 1992:3, 1995:9 ja 1998:6.

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1992:3 oli kyse videopelin tekijänoikeussuojasta. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että videopeli ei ollut TekijäL:ssä tarkoitettu elokuvateos, vaan yhteenliitetty teos. Suojaa saattoivat saada tietokoneohjelma kirjallisena teoksena, musiikki sävellysteoksena ja kuvat kuvataiteen tuotteina.

Tekijänoikeusneuvosto totesi lausunnossaan seuraavaa: "Videopelit muistuttavat elokuvaa liikkuvan kuvan vaikutelman perusteella. Videopelin kannalta on sinänsä olennaista, että kuva liikkuu pelattaessa. Lausuntopyynnön kohteena olevat videopelit ovat kuitenkin toisenlaisia tuotteita kuin perinteiset elokuvat. Peleihin sellaisenaan ilman pelaamista ei sisälly liikkuvana kuvana katseltavaa elokuvallista kokonaisuutta. Liikkuvalla kuvalla ei peleissä ole itsenäistä merkitystä, koska kuvat liikkuvat ainoastaan pelattaessa ja koska liikkuvista kuvista muodostuva kokonaisuus vaihtelee jokaisella pelikerralla. Videopelit myös hankitaan pelaamista eikä katselua varten. -- Tarkasteltavana olevien pelien sisältämä liikkuva kuva ja ääni saadaan aikaan tietokoneohjelmalla. On huomattava, että pelien audiovisuaalinen toteutus ei käytännössä ole erotettavissa toimintaa ohjaavasta tietokoneohjelmasta. Audiovisuaalinen kokonaisuus vaihtelee jokaisella pelikerralla pelaajan antamien ohjeiden mukaisesti. Näillä perusteilla ja videopelien elokuvista eroavan luonteen ja käyttötarkoituksen vuoksi tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei elokuvateoksia koskevia säännöksiä voida soveltaa esillä oleviin videopelisiin." - Vastaavaan lopputulokseen on päätyttyä myös Ruotsin korkein oikeus tuoreessa ratkaisussaan 2000:87.

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1995:9 oli kyse videotallenteesta, joka koostui erääseen kongressiin osallistuneiden henkilöiden puheiden taltioinneista ja luennoitsijoiden luentojen välisistä osuuksista, joissa oli otoksia esimerkiksi maisemista, vanhoista arkistofilmeistä ja valokuvista. Videoon sisältyi myös runsaasti musiikkia. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että kyseinen videotallenne oli elokuvateos.

Myös tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1998:6 oli kyse videotallenteiden tekijänoikeussuojasta. Tallenteet sisälsivät esimerkiksi jäänmurtajien historiaa käsittelevän dokumenttiohjelman, konserttitaltiointeja ja kanteleensoiton oppitunnin. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että kaikkia lausuntopyynnössä tarkoitettuja videotallenteita voitiin kokonaisuutena arvioiden pitää elokuvateoksina.

Elokuvateoksen luomiseen osallistuu yleensä useita henkilöitä. Joillekin näistä voi syntyä tekijänoikeus omaan panokseensa elokuvassa, joillekin taas voi syntyä tekijänoikeus elokuvaan kokonaisuutena. TekijäL:ssa ei ole erityisiä säännöksiä siitä, ketä on pidettävä elokuvateoksen tekijänä. Elokuvateoksen tekijät määräytyvät edellä selostettujen lain yleisten säännösten mukaisesti. Tekijänoikeus elokuvateokseen syntyy siten sen valmistukseen luovalla ja omaperäisellä panoksella osallistuneelle. Ainakin elokuvan pääohjaaja on pidettävä yhtenä elokuvan tekijänä. Tekijänoikeus elokuvaan voi syntyä myös esimerkiksi elokuvamusiikin säveltäjälle ja elokuvan käsikirjoittajalle. (Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 81 - 83, tekijänoikeusneuvoston lausunnot 1989:15 ja 1998:6)

TekijäL:iin sisältyy eräitä elokuvia koskevia erityissäännöksiä. Näitä ovat muun muassa lain 19 § (teoksen kappaleiden levittäminen ja levittämisoikeuden raukeaminen), 19.4 § (tekijän oikeus korvaukseen elokuvateoksen kappaleiden lainaamisesta yleisölle), 21.3 § (elokuvateoksen julkinen esittäminen opetuksen yhteydessä), 29 a § (oikeus korvaukseen elokuvaan tallennetun teoksen kappaleen vuokrauksesta) 39 § ja 40 § (sopimus elokuvaamisesta) sekä 46 a § (elokuvan tuottajan oikeudet).

TekijäL 43 §:n mukaan elokuvateoksen tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut viimeksi kuolleen pääohjaajan, käsikirjoittajan, vuoropuhelun kirjoittajan tai nimenomaisesti kyseistä elokuvateosta varten luodun musiikin säveltäjän kuolinvuodesta.

Multimediaateokset

CD-ROM -tallenteet ovat tyypillisiä multimediatuotteita, joissa on yhdistelty liikkuvaa kuvaa, valokuvia, musiikkia, tekstiä, tietokoneohjelmia ym. yhdeksi kokonaisuudeksi. (Niiranen, Valtteri - Tarkela, Pekka: Tekijänoikeuden tietosanakirja, s. 88, Harenko, Kristiina: Multimedian tekijänoikeudet - perusteita ja arvioita, s. 9)

Lähtökohta on, että teksti, kartat ja tietokoneohjelmat voivat - tekijänoikeussuojan yleisten edellytysten täytyessä - saada TekijäL 1 §:n nojalla suojaa kirjallisina teoksina, musiikki sävelteoksena, valokuvat ja muut kuvat kuvataiteen teoksina ja liikkuva kuva (lähtökohtaisesti) elokuvateoksena. Teoskynnyksen alapuolelle jäävät valokuvat saavat TekijäL 49 a §:n nojalla suojaa valokuvina. Multimediatuotteet voivat sisältää myös tekijänoikeussuojan ulkopuolelle jäävää materiaalia (esim. luonnosta äänitetyt lintujen äänet).

Siitä, miksi teostyyppiä multimedia pitäisi katsoa, on esitetty oikeuskirjallisuudessa erilaisia näkemyksiä. Multimediaa voidaan pitää esimerkiksi taiteellisena tai kirjallisena teoksena, yhteenliitettynä teoksena, elokuvateoksena taikka kokoomateoksena. Multimediatuote, joka ei yllä teostasoon, voi saada TekijäL 49.1,2 §:n nojalla suojaa

tietokantana. (Harenko, Kristiina: Multimedian tekijänoikeudet - perusteita ja arvioita, s. 6-, Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 42)

Teostyyppin valinta vaikuttaa multimediatuotteeseen kohdistuvan tekijänoikeudellisen suojan sisältöön, sillä eri teostyyppiä kohdellaan TekijäL:ssa osin eri tavoin. Eräät säännökset koskevat vain kirjallisia ja sävellysteoksia (esimerkiksi 17 § ja 18 §) ja eräät vain taideteoksia (esimerkiksi 25 §). Kuten todettu, myös elokuvateoksia kohdellaan laissa eräin kohdin muista teostyypeistä poiketen. TekijäL 19.3 §, 25j §, 25k § ja 40 b § sisältävät tietokoneohjelmia koskevia erityissäännöksiä. Tekijänoikeuslaissa ei ole olemassa erityisiä multimediaa koskevia säännöksiä. (Harenko, Kristiina: Multimedian tekijänoikeudet - perusteita ja arvioita, s. 6-, Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 42)

Tekijänoikeuden rajoituksista säädetään TekijäL 2 luvussa. Tekijänoikeuden rajoituksia sovelletaan vastaavasti eri tavalla eri teostyyppiin. Esimerkiksi tekijänoikeuden haltijan yksinomaisen levitysoikeuden rajoituksia (lain 19 §) ei ole säädetty elokuvateoksia koskeviksi (ks. levitysoikeuden raukeamisesta tarkemmin jäljempänä).

Multimediateokset ovat luonteeltaan hyvin erilaisia. Joissakin multimediatuotteissa korostuu tietojen kokoaminen ja hakeminen (esim. tietosanakirjat ja muut hakuteokset). Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että tällaisia multimediatuotteita voitaisiin pitää lähinnä kirjallisina teoksina, vaikka niihin sisältyisi otteita elokuvateoksista. Joissakin tapauksissa taas multimediasa korostuu audiovisuaalinen kokonaisuus, jolloin olisi luontevampaa katsoa multimediateos elokuvateokseksi. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty myös, että multimediaan sovellettavat säännökset voitaisiin valita multimedian pääasiallisen teostyyppin mukaan. Koska multimediateokset ovat hyvin erilaisia, lienee perusteltua ratkaista multimedian teostyyppi tapauskohtaisesti. (Harenko, Kristiina: Multimedian tekijänoikeudet - perusteita ja arvioita, s. 8, 12)

Tuottajan lähioikeudesta

TekijäL 46 a §:ssä säädetään elokuvan tuottajan oikeuksista. TekijäL 46 a §:n 1 momentin mukaan filmiä tai muuta laitetta, jolle on tallennettu liikkuvaa kuvaa, ei tuottajan suostumuksetta saa kopioida tai levittää yleisön keskuuteen ennen kuin 50 vuotta on kulunut tallentamisvuodesta. Jos tallenne julkaistaan tai julkistetaan mainitun ajan kuluessa, on suoja voimassa, kunnes 50 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona tallenne ensimmäisen kerran julkaistiin tai julkistettiin.

Elokuvan tms. tallenteen tuottaja on TekijäL:n esitöiden mukaan se luonnollinen tai oikeushenkilö, joka taloudellisesti vastaa kuvatallenteen tuotannosta. Tuottaja päättää tuotannon aloittamista sekä siitä, mitä tuotetaan ja millä tavoin. Elokuvan tuottajan oikeus on ainoastaan sillä henkilöllä, joka vastaa ensiksi tallennettavan tuotannon aikaansaamisesta. Myöhempien kopioiden valmistajalla ei ole tätä oikeutta. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

TekijäL:n esitöissä on todettu seuraavaa: "TekijäL 46 a §:ssä tarkoitettujen suojan kohteena on filmi tai jokin muu laite, jolle on tallennettu liikkuvaa kuvaa. -- Liikkuva ku-

va muodostaa elokuvallisen kokonaisuuden, joka on tarkoitettu sellaisenaan katsottavaksi. Suojan piiriin kuuluvat tekniikasta riippumatta perinteisten filmille tallennettujen elokuvien lisäksi esimerkiksi televisioelokuvat ja -ohjelmat sekä videot. Laitteelle voi olla tallennettu paitsi suojattu elokuvateos tai esitys niin myös mitä tahansa liikkuvaa kuvaa." (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

Edelleen TekijäL:n esitöiden mukaan TekijäL 46 a §:n säännös on tarkoitettu sovellettavaksi ainoastaan tuotteisiin, jotka pääasiallisesti muodostuvat liikkuvasta kuvasta. Esitöissä todetaan seuraavasti: "Esimerkiksi multimediatuotteissa saattaa muun aineiston ohessa olla liikkuvaa kuvaa, esimerkiksi katkelmia elokuvista. Tuotteeseen sisällytettyjen elokuvien tuottajilla voi olla säännöksessä tarkoitettu lähioikeus. Sen sijaan multimediatuotteen valmistaja ei saa tätä oikeutta. Tuotteen muodostamaa kokonaisuutta suojataan teoksena tai kokoomateoksena." (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

Esitöiden mukaan TekijäL 46 a §:n säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi myöskään videopelihin, vaikka niihin sisältyykin liikkuvaa kuvaa. TekijäL:n esitöiden mukaan videopelin liikkuva kuva ei muodosta sellaista elokuvallista kokonaisuutta, johon tuottajalla voisi olla lähioikeus. Liikkuvasta kuvasta muodostuva kokonaisuus voi vaihdella pelin sääntöjen ja valittujen vaihtoehtojen mukaan eri pelikerroilla. Videopelit on myös tarkoitettu eri tarkoitukseen kuin elokuvat eli pelaamista varten. TekijäL:n esitöissä onkin todettu, että videopelit saavat suojaa yksinomaan teoksina. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

Koska tietokonepelien ja videopelien käyttötarkoitus ja ilmenemismuoto ovat samoja, ja koska teoksen tallennusalustalla ei ole merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta, tekijänoikeusneuvosto katsoo, että videopeleistä TekijäL:n esitöissä lausuttua voidaan vastaavasti soveltaa myös tietokonepeleihin.

Oikeuksien raukeamisesta

TekijäL 2 §:n mukaan tekijän yksinoikeuden piiriin kuuluu teoksen saattaminen yleisön saataviin esimerkiksi tarjoamalla teoksen kappale lainattavaksi tai levittämällä muutoin teoksen kappaleita yleisön keskuuteen.

Tämän levitysoikeuden raukeamisesta eli konsumoitumisesta säädetään TekijäL 19 §:ssä. Myös TekijäL 49 §:ssä tarkoitettuun työhön sovelletaan vastaavasti, mitä TekijäL 19 § 1 ja 2 momentissa säädetään.

TekijäL 19 §:n 1 momentin mukaan kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, kappaleen saa levittää edelleen. TekijäL:n esitöiden mukaan "muulla pysyvällä luovutuksella" tarkoitetaan esimerkiksi lahjoitusta. Levitysoikeuden raukeamisen jälkeen teoksen kappaleita saadaan lainata yleisölle tekijän lupaa hankkimatta. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

TekijäL 19 §:n 2 momentin mukaan TekijäL 19 §:n 1 momentin säännös ei koske teoksen kappaleen saattamista yleisön saataviin vuokraamalla tai siihen verrattavalla oikeus-toimella, tiettyjä erikseen mainittuja teoslajeja lukuun ottamatta.

TekijäL 19 §:n 3 momentin mukaan TekijäL 19 §:n 1 momentin säännös ei myöskään koske elokuvateoksen tai tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamista yleisön saataviin lainaamalla. Tietokoneella luettavassa muodossa olevalla tietokoneohjelmalla tarkoitetaan TekijäL:n esitöiden mukaan konekielistä tietokoneohjelmaa eli ohjelmaa, joka on tallennettu disketille tai muulle tietovälineelle siten, että sitä voidaan sellaisenaan käyttää ohjaamaan tietokoneen toimintaa. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta. Koivumaa, Ari: Tekijänoikeus informaatioyhteiskunnassa - tietokoneohjelman tekijöiden oikeudellinen suoja, s. 200-)

Tekijän yksinoikeus teoksensa saattamiseen yleisön saataviin vuokraamalla ei siten raukea, kun teoksen kappale on myyty tai muuton pysyvästi luovutettu. Sama koskee elokuvateoksen tai tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamista yleisön saataviin lainaamalla. Elokuvan ja tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman tekijällä on siten lähtökohtaisesti lainausoikeus senkin jälkeen, kun teoksen kappale on myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu.

Levitysoikeuden raukeaminen kohdistuu aina luovutuksen kohteena oleviin teoskappaleisiin, ei itse teokseen. Raukeaminen edellyttää myös, että teoksen kappale on luovutettu tekijän suostumuksella. Jos teoksen kappale on luovutettu ilman tekijän suostumusta, ei sitä saa levittää edelleen. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

TekijäL:n esitöiden mukaan merkitystä ei ole sillä, missä teoksen kappaleen ensimmäinen luovutus tapahtui. Tekijänoikeuslaissa on perinteisesti omaksuttu kansainvälisen sammumisen periaate. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta. Haarmann, Pirkko-Liisa: Tekijänoikeus & lähioikeudet, s. 124 - 125. Tekijänoikeuskomitean V mietintö. Äänitteiden ja audiovisuaalisten teosten kopiointi ja levitys, s. 29-)

TekijäL:n esitöiden mukaan TekijäL 19.3 §:n säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisen tuotteen lainaamiseen, johon sisältyy tietokoneohjelma, jos kyseessä on pääasiallisesti muu kuin ohjelmatuote. Esimerkkinä on mainittu elektroninen kirja, joka rinnastuu muihin kirjoihin, vaikka sen osana olisi myös hakuohjelma. Tällaisen elektronisen kirjan lainaamiseen yleisölle ei siten tarvittaisi tekijän lupaa. Jos tietokoneohjelmaa kuitenkin levitetään tuotteesta erillään, sen lainaamiseen yleisölle vaaditaan oikeudenhaltijan lupa. (Hallituksen esitys eduskunnalle 287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

TekijäL:n esitöissä on vastaavasti todettu, että TekijäL 19.3 §:n säännös on elokuvateosten osalta tarkoitettu sovellettavaksi tallenteisiin, joiden pääasiallisena sisältönä on elokuvateos. Esimerkiksi sellaisen multimediatuotteen, johon muun aineiston ohella sisältyy katkelmia elokuvista, lainaamiseen yleisölle ei TekijäL:n esitöiden mukaan tarvita elokuvan tekijänoikeuden haltijan tai haltijoiden lupaa. (Hallituksen esitys eduskunnalle

287/1994 laiksi tekijänoikeuslain muuttamisesta ja oikeudesta valokuvaan annetun lain kumoamisesta)

Niissä tapauksissa, joissa lainaamisoikeus raukeaa, tekijällä on 19 §:n 4 momentin mukaan oikeus korvaukseen teosten kappaleiden lainaamisesta yleisölle, tiettyjä teoslajeja koskevin poikkeuksin. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu yleisestä kirjastosta taikka tutkimusta tai opetustoimintaa palvelevasta kirjastosta. Korvausta voidaan vaatia ainoastaan kolmen edellisen kalenterivuoden aikana tapahtuneesta lainaamisesta.

TekijäL 46 a §:n 2 momentin mukaan menettelyyn, johon 1 momentin mukaan vaaditaan tuottajan suostumus, on vastaavasti sovellettava, mitä TekijäL 19 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään teoksen kappaleiden levittämisoikeuden raukeamisesta. Viittauksesta TekijäL 19 §:ään seuraa, että myös elokuvan tuottajan levitysoikeus raukeaa, kun elokuvan kappale on tuottajan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu.

TekijäL 46 a §:n 2 momentin mukaan TekijäL 19 §:n 1 momenttia on sovellettava ainoastaan, jos TekijäL 46 a §:n 1 momentissa tarkoitettu laite on tuottajan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu Euroopan talousalueella. Levitysoikeus raukeaa siten ainoastaan, jos elokuvatalenteen myynti tai muu pysyvä luovutus on tapahtunut Euroopan talousalueella. TekijäL 46 a §:n säännös, jossa säädetään levitysoikeuden alueellisesta sammumisesta, poikkeaa siten tältä osin TekijäL 19 §:ssä omaksumusta sääntelystä. Uuden tietoyhteiskunnan tekijänoikeuksia koskevan EU-direktiivin voimaansaattaminen Suomessa edellyttäneet tiettyjen muutosten tekemistä TekijäL 19 §:ään.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

CD-ROM -tallenteet:

Tekijänoikeusneuvosto toteaa aluksi, että lausuntopyynnössä tarkoitettut CD-ROM -tallenteet Suomen Linnut CD-Fakta ja Talvisota - 60 vuotta kunniamme päivistä ovat multimediatuotteita, joihin on yhdistelty liikkuvaa kuvaa, elokuvaa, tekstiä, karttoja, musiikkia, valokuvia ja tietokoneohjelmia.

Tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan molemmat lausuntopyynnössä tarkoitettut CD-ROM -tallenteet sisältävät myös tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman. Kumpikaan CD-ROM -tallenteista ei kuitenkaan ole ohjelmistotuote, vaan ne on tarkoitettu muuhun käyttötarkoitukseen. Tietokoneohjelman tarkoituksena on ainoastaan ohjata CD-ROM -tallenteen toimintaa.

Talvisota-tallenne sisältää lisäksi lyhyitä katkelmia elokuvateoksista. Nämä elokuvateosten osat eivät kuitenkaan muodosta Talvisota-tallenteen pääsisältöä, vaan se sisältää runsaasti muuta materiaalia (esim. tekstejä ja valokuvia).

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että multimediaa voidaan pitää esimerkiksi kirjallisena teoksena, kokoomateoksena, yhteenliitettynä teoksena taikka tietokantojen erityis-suojaa saavana tietokantana. Teostyyppin valinnasta riippuu, mitä säännöksiä multime-

diatallenteeseen sovelletaan. Teostyyppin valinta vaikuttaa myös tekijänoikeuden rajoitussäännösten, kuten levitysoikeuden raukeamista koskevan TekijäL 19 §:n soveltamiseen.

TekijäL 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, laissa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin esimerkiksi tarjoamalla teoksen kappale lainattavaksi. TekijäL 49 §:n mukaan sillä, joka on valmistanut tietokannan, jonka sisällön kerääminen, varmistaminen tai esittäminen on edellyttänyt huomattavaa panostusta, on yksinomainen oikeus määrätä työn sisällöstä tai sen laadullisesti tai määrällisesti arvioiden olennaisesta osasta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla ne yleisön saataviin.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että lausuntopyynnössä tarkoitetut CD-ROM -tallenteet voidaan katsoa lähinnä yhteenliitetyiksi teoksiksi, joissa suojaa saavat tekstit, kartat ja tietokoneohjelma kirjallisena teoksena, musiikki sävellysteoksena, kuvat kuvataiteen tuotteina, elokuvien katkelmat elokuvateoksina sekä valokuvat TekijäL 49 a §:n nojalla. Lähtökohta on, että kukin yhteenliitetyn teoksen tekijöistä määrää osuudestaan itsenäisesti, muista tekijöistä riippumatta. Kullakin tekijällä on TekijäL 2 §:ssä tarkoitettu tekijänoikeus omaan osuuteensa. Talvisota-tallenteeseen sisältyvien elokuvateosten tuottajalla on elokuvien katkelmiin TekijäL 46 a §:ssä tarkoitettu elokuvan tuottajan oikeus.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että molemmissa tallenteissa on piirteitä myös tietokannasta (tietojen hakumahdollisuus). Suomen Linnut -tallenne muistuttaa myös kokonaisuutena varsin paljon kirjallista teosta (lintukirja digitaalisessa muodossa).

Molempia tallenteita voidaan pitää myös kokoomateoksina, joihin on yhdistetty eri teoksia ja teosten osia yhdeksi kokonaisuudeksi. Tekijänoikeus kokoomateokseen on sillä, joka on yhdistänyt teoksia tai teosten osia kokoomateokseksi itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla. Tekijänoikeus lausuntopyynnössä tarkoitettuihin CD-ROM -tallenteisiin kuuluu siten Suomen Linnut CD-Fakta -tallenteen kokoajalle sekä Talvisota - 60 vuotta kunniamme päivistä -tallenteen kokoajalle. Tekijänoikeus kokoomateokseen ei kuitenkaan rajoita oikeutta kokoomateokseen sisältyviin teoksiin.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että multimediatallenteisiin kohdistuvat oikeudet on usein sopimusjärjestelyin siirretty yhden tahon käsiin, jolla on oikeus määrätä tallenteen saattamisesta yleisön saataviin, mukaan lukien tallenteen yleisölle lainaaminen, siten kuin TekijäL 2 §:ssä säädetään.

TekijäL 19.1 §:n mukaan kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, saa kappaleen levittää edelleen. TekijäL 19.1 §:n säännös on viittauksella ulotettu koskemaan myös TekijäL 49 §:ssä tarkoitettuja suojattuja töitä.

TekijäL 19.3 §:n mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei koske elokuvateoksen tai tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman saattamista yleisön saataviin lainaamalla. Tekijän yksinomainen oikeus elokuvateoksen tai tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman saattamiseen yleisön saataville lainaamalla ei siten - lähtökohtaisesti - raukea.

TekijäL:n esitöiden mukaan TekijäL 19.3 §:n säännöstä elokuvan lainausoikeuden raukeamattomuudesta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisten tuotteiden lainaamiseen, jotka muun aineiston ohella sisältävät ainoastaan katkelmia elokuvateoksista. Tällaisen tuotteen lainaaminen on siten TekijäL:n esitöiden mukaan mahdollista ilman elokuvan oikeudenhaltijoiden lupaa. Lain esitöissä mainitaan esimerkkinä multimediateos, johon sisältyy katkelmia elokuvateoksista.

Vastaavasti TekijäL:n esitöiden mukaan TekijäL 19.3 §:n säännöstä tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman lainausoikeuden raukeamattomuudesta ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisten tuotteiden lainaamiseen, jotka sisältävät tietokoneohjelman, mutta jotka ovat pääasiallisesti muita kuin ohjelmatuotteita. Lain esitöissä mainitaan esimerkkinä elektronisessa muodossa oleva kirja.

Mainituilla perusteilla tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kaikki CD-ROM -tallenteiden sisältämien teosten levitysoikeudet raukeavat TekijäL 19 § 1 momentin nojalla, kun tallenne on tekijän tai tekijänoikeuden haltijan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu. Oikeuksien raukeaminen kohdistuu vain tekijän suostumuksella myytyyn tai muutoin pysyvästi luovutettuun teoskappaleeseen tai teoskappaleisiin, ei itse teokseen. Tällaisten tallenteiden lainaaminen ei siten edellytä tekijän tai tekijänoikeuden haltijan lupaa.

TekijäL 19.4 §:n mukaan tekijällä on oikeus korvaukseen teosten kappaleiden lainaamisesta yleisölle. Oikeutta korvaukseen ei kuitenkaan ole, jos lainaaminen tapahtuu yleisestä kirjastosta taikka tutkimus- tai opetustoimintaa palvelevasta kirjastosta.

Tietokonepelit:

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että myös lausuntopyynnössä tarkoitettut tietokonepelit "Spooky" ja "Dragon" voidaan katsoa multimediatuotteiksi, joissa on yhdistelty ääntä, liikkuvaa kuvaa ja tietokoneohjelmia.

Tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan molemmat lausuntopyynnössä tarkoitettut tietokonepelit sisältävät tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman. Kumpikaan peleistä ei kuitenkaan ole ohjelmistotuote, vaan ne on tarkoitettu muuhun käyttötarkoitukseen. Pelien sisältämän tietokoneohjelman tarkoituksena on ainoastaan ohjata pelien toimintaa.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että myös lausuntopyynnössä tarkoitettuja Spooky- ja Dragon-tietokonepelejä voidaan pitää yhteenliitettyinä teoksina, joissa suojaa saavat tietokoneohjelma kirjallisena teoksena, musiikki sävellysteoksena ja kuvat kuvataiteen tuotteina. Kukin yhteenliitetyn teoksen tekijöistä määrää muista riippumatta omasta osuudestaan. Kullakin tekijällä on TekijäL 2 §:ssä tarkoitettu tekijänoikeus omaan osuuteensa. TekijäL 2 §:n mukaan tekijänoikeus tuottaa, laissa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin esimerkiksi tarjoamalla teoksen kappale lainattavaksi.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että multimediatallenteisiin, kuten tietokonepeleihin, kohdistuvat oikeudet on usein sopimusjärjestelyin siirretty yhden tahon käsiin,

jolla on oikeus määrätä tallenteen saattamisesta yleisön saataviin, mukaan lukien tallenteen yleisölle lainaaminen.

TekijäL 19.1 §:n mukaan kun teoksen kappale on tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, saa kappaleen levittää edelleen.

TekijäL:n esitöiden mukaan TekijäL 19.3 §:n säännöstä, jonka mukaan oikeus tietokoneella luettavassa muodossa olevan tietokoneohjelman kappaleen saattamiseen yleisön saataviin lainaamalla ei raukea, vaikka teoksen kappale olisi tekijän suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu, ei ole tarkoitettu sovellettavaksi sellaisten tuotteiden lainaamiseen, jotka sisältävät tietokoneohjelman, mutta jotka ovat pääasiallisesti muita kuin ohjelmatuotteita.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, vastaavasti kuin CD-ROM -tallenteiden osalta, että kaikki Spooky- ja Dragon-tietokonepelien sisältämien teosten levitysoikeudet raukeavat TekijäL 19 § 1 momentin nojalla, kun tietokonepelin kappale on tekijän tai tekijänoikeuden haltijan suostumuksella myyty tai muutoin pysyvästi luovutettu. Oikeuksien raukeaminen kohdistuu vain tekijän suostumuksella myytyyn tai muutoin pysyvästi luovutettuun teoskappaleeseen tai teoskappaleisiin, ei itse teokseen. Tällaisten tallenteiden lainaaminen ei siten edellytä tekijän tai tekijänoikeuden haltijan lupaa.

TekijäL 19.4 §:n mukaan tekijällä on oikeus korvaukseen teosten kappaleiden lainaamisesta yleisölle. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos lainaaminen tapahtuu yleisestä kirjastosta taikka tutkimus- tai opetustoimintaa palvelevasta kirjastosta.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Hertta Hartikainen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa, johon ovat osallistuneet Niklas Bruun (puheenjohtaja), Katariina Sorvari, Pekka Pulkkinen, Ahti Vääntinen, Stig Henriksson, Päivi Liedes, Valtteri Niiranen, Martti Heikkilä, Tuula Hämäläinen, Pekka Salomaa, Kai Nordberg, Risto Ryti ja Hanna Nuortila.